

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 10 k.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben hához hordva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megörzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 247. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1914 Október 24.

Az izlám a világháboruban.

Forrong az izlám és a közvélemény napról-napra várja, mikor avatkozik bele a török, az arab, a perzsa, az indiai mohamedán lakosság a világháboruba, Oroszország és Anglia ellen.

Rendkívül fontos dolog lesz ez a beavatkozás, ha megtörténik. Nemcsak ellenségeinket fogja rendkívül gyöngíteni, hanem azonfelül egy hazugságról fogja lerántani a leplet.

A politikai irodalomban — főleg Vámbéri Armin magyar, angol és török nyelvű számos irata alapján — ugyszólván meggyőződéssé jegecedett ki, hogy az izlámnak Anglia a főpártfogója Oroszországgal szemben. Vámbéri nem mulasztotta el soha annak kiemelését, hogy az indiai mohamedánoknak milyen jó dolguk van, hogy Törökországnak milyen erős támasza Anglia és mily éles az ellentét már az izlámmal szemben tanusított magatartás miatt is Anglia és Oroszország közt.

Ez a nagy ellentét már régen lomtárba került. Hazugságnak bizonyult Anglia jóindulata a törökök iránt is.

Most pedig a mohamedán világ megmozdulása azt is hazugságnak fogja bizonyítani, amivel az angolok annyira szerettek kérkedni: mintha Indiában a mohamedánok valami tulságosan el volnának ragadtatva az angol uralomtól.

Az izlám megmozdulása az egész világ előtt fogja dokumentálni, hogy két állam telhetetlen kapzsisága okozta ezt az egész mostani rettenetes kavarodást: Angliáé és Oroszországé. Ők ketten megosztottak

már a világháboruban, hogy egyik a tengernek, másik a szárazföldnek legyen korlátlan ura. Ez ellen a kapzsiság ellen védekeznie kell az egész emberiségnek, ennek fölismérése indítja csatasorba az izlámot is.

Minél előbbre haladnak a mi seregeink a győzelem útján, annál inkább közeledik az az időpont is, amikor elsősorban Perzsia és Törökország, melyeket legjobban megnyomorított az orosz, de azután Egyiptom és India is megmozdulnak elnyomói ellen. Ezzel pedig olyan összeomlás kezdődik, a minőről álmodni sem mertünk.

Tudósításaink a következőket jelentik:

Perzsa és török készülődés.

Budapest, okt. 23. (A sajtóbizottság engedelmével.) Kopenhágából táviratozzák: **A Reuter ügynökség jelentése szerint az egyesült török és perzsa csapatok megszállták a perzsa kormányzóságok fővárosait.**

A hős lebergli érsek.

Budapest, okt. 23. Barbár módon bántak el az oroszok gróf Szepticzky érsekkel, a lebergi görög-katolikus metropolitával. Az oroszok elfogták a metropolitát és Szibériába deportálták. Egy orosz ujság, a „Moszkovskija Vjedomosti“ ürügyeket keres, amellyel szépitni próbálja azt a barbárságot, amelyet az érsekkel szemben elkövettek. A lap szerint a metropolita, mikor az oroszok Lembergbe bevonultak, Bécsben időzött, azonban kötelességének tartotta, hogy ebben az időben felkeresse hiveit. Egy vasárnap gróf Szepticzky misét celebrált a Szent György-katedrálisban. Az istentiszteleten jelen volt sok orosz, köztük az orosz katonai és polgári hatóságok legfőbb emberei is. Mint az orosz lap írja, gróf

Szepticzky ekkor felment a szószekekre s onnan felhívást intézet népeihez, hogy őrizzék meg továbbra is hűségüket Ferenc József császár és az osztrák haza iránt... Az orosz lap fölháborító durvaságnak nevezi az érsek eljárását, a kulturvilág azonban alighanem az oroszok eljárására fogja használni ezeket a disztó jelzőket, — a monarchai népei pedig örömmel üdvözik a nemes főpapot, aki a veszély perceiben is ilyen imponáló hősiességgel adta tanujelét hazafiságának.

Az oroszok harcra készülnek Lembergnel.

Krakó, október 23. A „Nowa Reformá“-nak jelentik Lembergől, hogy amióta az osztrák és magyar csapatok győzelmesen vonulnak előre különösen pedig Przemysl felszabadítása óta az oroszok nagyon kiméltlenül bánnak Lembergben a lengyel lakossággal. Az egész polgári lakosságot arra kényszerítették, hogy ásson sáncot a város környékén. Az oroszok Lemberget állítólag mindenáron védelmezni akarják. A lebergi helyőrséget megerősítették és a létszám most körülbelül nyolevanezer ember. A második lebergi csatában az oroszoknak igen nagy veszteségeik voltak, annyira, hogy egy hét alatt öt tábornokot temettek el, akik ezekben a harcokban elesetek. Lembergben nagy a drágaság, és az élelmiszerhiány, ezért az orosz katonák igen gyakran rabolnak.

Csernoviczban visszatértek a lakosok.

Bécs, október 23. (Bud. Tud.) Miután a legtöbb nyugat-galiciai menekült már visszatért, most Csernovitz lakosaihoz, akik Bécsbe menekültek volt, az a felszólítás érkezik gróf Meran tartományi főnök részéről, hogy rögtön térjenek vissza szűkebb hazájukba. A menekültek visszautazása már meg is indult.

Főraktár:
Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:
Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Bukovina fővárosában a hivatalok ismét megkezdtek működésüket.

Az oroszok rendben vonultak ki Csernoviczból.

Dornawatra, okt. 23. Tegnap este ide. érkezett jelentések szerint az oroszok a legnagyobb rendben vonultak ki Csernoviczból. Megállapítható, hogy az összes középületek sértetlenek és a magánházakon sem történt pusztítás. Az oroszok, a mint Csernoviczból kivonultak, átkeltek a Pruthon és Mahalla és Boján községek irányában vonultak vissza.

A hatóságok most azon fáradoznak, hogy Csernovicz és a román határállomás között helyreállítsák a távirati összeköttetést és e célra műszaki csapatokat kértek.

Csernovicztól északra fekvő községekből az oroszok, úgy látszik, szintén kivonultak, mert a községekből a lakosság már akadály nélkül bejut Csernoviczba.

Katonáink hazajönnek Amerikából.

Budapest, okt. 23. (A sajtóbizottság engedelmével.) Milanóból táviratozzák: **A Corriera della Sera értesülése szerint Angliának az az elhatározása, hogy szabad utat enged a hadviselő államok tartalékosait szállító hajóknak, lehetővé fogja tenni, hogy Newyorkból az ottani konzulátusok számítása szerint 550.000 német és osztrák-magyar tartalékost haza szállítsanak.**

Hadihajóink bombázták Antivárit.

Berlin, okt. 23. A Giornale d'Italia Antiváriból táviratot kapott, hogy e hó 17-én délelőtt a Liamone francia gőzös munióciót szállított a montenegrói nehéz ágyúk számára és két aeroplánt is vitt. Mikor a francia gőzösről hozzáfogtak a rakomány partraszállításához, egy osztrák magyar repülőgép szállott Antivári felé és két bombát

dobott le, amelyek felrobbantak, de kárt nem tettek.

Naplementéig tartott a kirakodás és mikor a Liamone nyílt tengerre ment ki, ismét megjelent felette az osztrák-magyar hadsereg repülőgépe, két bombát és egy doboz dinamitot dobott le, azonban ez sem okozott nagyobb kárt. Október 18-án hajnalban olyan vakmerő dologra vállalkozott az osztrák-magyar flotta két hadihajója, a mi tekintettel a francia flotta közelségére, igazán bámulatos.

Hajnali félnégy órakor a két hadihajó kifutott a kattarói öbölből és eloltott lámpásokkal besiklott az antivári kikötőbe s bombázni kezdte a várost, nyilván azzal a céllal, hogy a kikötői raktárakat felgyujtsa. A két osztrák-magyar hadihajó azután sértetlenül visszatért Punta d'Ostróba.

Azóta beérkezett jelentésből tudjuk, hogy hajóink elpusztították a vasuti raktárt és egy vonatot összelöttek.

Az Yser-menti csaták.

Berlin, október 23. A londoni lapok — mint Amsterdamból táviratozzák 21-iki kelttel — legutolsó számukban hirt adtak róla, hogy Ypern és Nieuport között elkeseredett harc folyik. Brüggebe sok német sebesültet vittek. Huszadikán nagy csapat francia hadifoglyot szállítottak oda. Oszttende partvidékén a németek ágyútegeket állítottak fel. Brügge és Gent között újabban ismét harc fejlődött ki.

Harc a belga tengerparton.

Amsterdam, okt. 23. (M. T. I.) A lapok a Fluispan és Aarzenburgban folyó nehéz tüzérségi harcokról adnak hirt. Fluisban az ágyúdörej egy percig se szünetel.

Az ablakok esőrömpölve hullanak a kövezetre, a város határában gránátok hullanak. Niddelkerke és Westende, valamint a környékbeli falvak borzasztó károkat szenvednek. Sok helyen kigyuladnak az épületek.

Oszttendében nagyon mozgalmas az élet, az automobílok egyre szállítják a sebesülteket. Heystban és

Bankenbergében a lakosság nagy csoportokban áll a parton, hogy hallja az ágyúdörejt. A menekültek százával érkeznek ide.

Amsterdam, október 23. (M. T. I.) A Telegraph jelenti Fluisból: a Russelaereben sok ház lángokban áll. A lakosság Franciaországba és Hollandiába menekül.

A német nehéz tüzérség Maria-kerkéből ágyuzza Nieuportot, a melyet a szövetséges csapatok tartanak megszállva. A szövetségesek részint a szárazföldről, részint angol hadhajókról viszonzozzák a tüzelést. Azok a hadihajók, a melyek Nieuportenál állottak, most közelednek Westendhez.

Az osztendei gátokról egészen jól látható az ágyuharc.

Elsülyesztett angol gőzös.

London, október 23. (M. T. I.) A *Cormoran* gőzös aknába ütközött és elsülyedt. A legénységet Lowestoftban partra szállították.

Portugália megtartja a semlegességét.

London, október 23. A Daily Chronicle jelenti: Az a legutóbb elterjedt hír, hogy Portugália beavatkozása az európai háborúba küszöbön áll, alaptalan.

Belgium autonóm tartomány lesz.

Róma, október 23. A német kormány Belgium számára külön autonómiát adott.

A németek előnyomulása a belga határon.

Köln, október 23. A holland határról jelentik a „Kölnische Zeitung“-nak: Kétezer német

SEBESÜLTEK KÖZT.

Sajtóhadiszállás, október.

A kapu előtt sárga hajtókás oláh bakák áesorognak, legtöbbnek kampós bot a kezében, a vöröskeresztes dámáktól kapták. Kinek a feje van be, — kinek a karja felkötve. Arcukon a becsületesen teljesített kötelesség nyugodt derüje. Kevés közöttük az elégedetlen, rémlátó; a legtöbbje büszkén és jókedvűen beszél az elmúlt nagy napokról. Krasznikról, Kieleyről, Tomasowról, Zamaról, Komarowról, Grodekról. Csupa roham, csupa győzelem. A satanoviak, bródyiak, lembergiekek csak itthon tudták meg, hogy visszavonultak; amikor ellen, karon, lábón érte a golyó, még ötötték-verték az elleniséget.

A seb az semmi. Bekötötték, begyógyul, indulás lehet megint egy-kettőre. Fájt a golyóbis? Nem érezni, csak egy lökést. Ha vér nem folyó, észre se venné. Jól bekötötték? Jól. Hát ennyival volt-e mindig? Volt sok, amikor volt. Jól bánnak itt az emberrel a kórházban? Az Isten megáldja a derék nagyságukat. Hát a tiszt urak a táborban? Elhiszem azt. Az enyém...

És itt mindegyik tud valami kedveset, meghittet az ő hadnagyáról, kapitányáról, bámulatos. Mindezek az emberek korcsmai verekedés után és előtt hihetetlenül pózolnak. A csatáról úgy beszélnek, mint valami bucsuról. Hogy a vérüket ontották, ontják és fogják ontani a „hazáért“ az olyan

természetes valami, mintha ágyuszó mellett élték volna egész ifjúságukat. A tartalékosokat sorra kérdezem, van-e választójoguk? Alig egynek, kettőnek.

Amint felérek az első emeleti folyosóra, Tosca nagy áriája üti meg a fülem. Belépek az első nagy terembe, a könnyen sebesülteknél vagyok.

Negyven ágy áll négysorban egymás mellett. Közepén üres négyszög, sarkában kerek asztal, rajta óriás gramofon.

A gramofon körül vagy tíz baka hallgatja nagy műveléssel Puccini remekét. Az egyik tartalékos ész nélkül forgatja a ládából kinyúló indító emeltyűt, verkleinek nézi. Egy lóca körül hárman dominóznak s az ágyak dülve vagy tizen tábort levezérlő irnak. Ágyban fekvő beteg alig van kettő-három, az egyik csáját iszik s omlós kiflin harap nagyokat, amelyet az ápoló nővér nyújt a szájához.

— Hát a balkezének mi baja? — kérdem.

— Most vitte le róla a doktor ur a kisujjamat.

— Fájt nagyon?

— Jobban fájt annak a muszkának, akit hason szurtam.

— Hát aztán van étvágya most, amikor ugy megszenvedett?

— Hogy van-e?

Nem folytatta, hogy ki ne hüljön a csájára. Persze sorra veszem egyenként a vi tézeket. A sebesülésről nem szívesen, inkább

fitymálva beszél valamennyi, mintha szégyellené. De annál többet — s megvallom nem győztem csodálkozni, — arról, hogy „mikor megyünk már?“

*

A szomszéd szobában két ágy van csak, mindkettőben sebesült fekszik, középen vöröskeresztes uriaszony ül egy széken és kötöget.

— Jaj kérem, világért se tessék ezekkel diskurálni, mert összevesznek nyomban.

Megtudtam, hogy az egyik magyar, a másik meg orosz sebesült, mindkettő egy esatában sebesült meg (Komarownál), mindkettő tud németül s folyton azon veszekednek, melyik győzött? Szimpatikus fiú az orosz is, átlótt bordával került fogságba, önézetesen, de nagy megadással viselkedik, csak a magyar kollega incselkedését (pedig annak lábát vitte el a gránát) nem tudja szóltan tűrni. Nekik külön ápolónő kell — békitésre.

— Hát hogy is volt az? — nem álltam meg, dacára a néne felszólításának.

Hanem erre olyan tulkiabálás indult meg a két ágyból, hogy futva menekültem.

*

Odakünn az uzsonát viszik nagy tálon a derék nővérek. Kávét, teát, kuglófot, pogácsát. Az ápolónői fehér ruhában olyan szépek, kedvesek. Sokkal-sokkal előkelőbbek mint a bukajelszoknyában. És amerre megy az ember, nem győzi hallani a dicséretüket. Azok a legmunkásabbak, legáldozatkészebbek,

katona érkezett Hamond él sok ágyúval és lovassággal. A lakosság Hollandiába menekült.

Radiotelegraf

Budapest és Szófia közt.

Szófia, okt. 23. A Südslavische Korrespondenz jelenti: A bolgár lapok a Szófia és Budapest között létesített radiotelegraf-összeköttetést lelkes cikkeiben üdvözl. Hangsúlyozzák a lapok, hogy a radiotelegraf Bulgáriának a külvilággal való összeköttetését képes lesz minden körülmények között fentartani és megakadályozni, hogy Bulgária el legyen zárva a külvilágtól, mint a második Balkán-háborúban.

Egy hős kitüntetése a halál után.

Megirtuk, hogy Mayer Antal Szent József-intézeti alkormányzó testvérbátyja Mayer Béla huszárezredes, a 14. huszárezred parancsnoka a galíciai harctéren Buesaes mellett hősi halált halt ezrede élén, mikor ezredét rohamra vezette az orosz lovasság ellen augusztus 23-án. A hős huszárezredes mélyen belégázolt a kozákok közé, úgy hogy ezrede kissé elmaradt tőle s egyszerre minden oldalról kozákok vették körül. Kilencet vágott le a körülözlő kozákok közül, míg halálos sebekből borítva lehanyatlott lováról s holtteste fölött elzúgott a csata viharja. A parancsnokuk után rohanó „vörös ördögök” verték szét a kozákokat s száguldottak a kivívott diadalra. Ott nyugszik a hős a buoaseti csatamezőn elesett huszárai között.

Ezt a jeltelen sirt koszoruzza meg most a legfelsőbb elismerés, melyet a hivatalos lap legutóbbi száma hoz, melyben a király a vaskoronarend 3. osztályát adományozza díjmentesen a hadi ékítménnyel az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartása elisme-

réseül. Mayer Bélának az ellenség előtt elesett 14. huszárezredbeli alezredesnek.

A legfelső elismerés enyhítse fájdalmát az anyának, az özvegynek s árvájának s a szerető testvéreknek.

A hős huszár nem hiába halt meg, mert a szívéből nőtt vérvirágok megtermették a huszárok és az egész magyar nemzet harci dicsőségét.

Urinók főznek a sebesülteknek.

A Vörös-Kereszt Egylet központi konyhája.

A harctérről visszatért katonák mesélik, hogy a szerb asszonyok vele mennek az urukkal a háborúba s ott főznek nekik. Ez a középkori élelmezési módja a hadseregnek, amennyire primitív egyrészt, annyira jó más oldalról. Modern formába más viszonyok között igaz hazafiság és szeretet által vezéreltetve hasonlót cselekszenek Nagyvárad hölgyei, amikor a hazáért sok szenvedést kiállott súlyos beteg katonáknak sajátkezűleg főznek erősítő ételeket.

E célt szolgálja a Vörös-Kereszt Egylet központi konyhája, mely a mai napon nyílt meg. Buzássy Albertné, Gyöngyössi Istvánné és Tatár Zoltánné urasszonyok vállalták magukra a nehéz feladatot, hogy az önként jelentkező hölgyek segítségével, egyelőre 100 betegnek készítenek erősítő, dietetikus ételeket.

A városi tanács élén — Rimler Károly polgármester ural és Eleméry Ferenc tanácsnok ural — más oldalról pedig a felügyelőbizottság nevében Materny Imre ev. lelkész készséggel tettek eleget a Vörös-Kereszt Egylet abbéli kívánságának, hogy a Bottó-féle főzőiskola a központi konyha részére átadassék, ami tényleg meg is történt.

A főzőiskola vezetője, özv. Krisztó Miklósné szintén a legelőzékenyebben áll a

hölgyek rendelkezésére, úgy hogy igazán elmondhatjuk, hogy kedvező előjelek mellett indul meg a Vörös-Kereszt Egylet ezen humánus és tudunkkal az országban legelső vállalkozása.

Több oldalról kaptak a vezető hölgyek azonkívül értesítést arra nézve, hogy lisztel, zsirral, baromfival, főzeléssel, zöldséggel, tűzifával, almával, borral, tojással, cukorral, bőségesen elfogják a konyhát elátni.

Végül tudatjuk, hogy a vezetőség hölgytagjai, kik állandóan a körözs-uteai Bottó-féle főzőiskolában tartózkodnak bármilyen a konyhaügyet illető kérdésben bárkinek, bármikor szívesen állanak rendelkezésre.

Petár király atyja, mint postamester.

A krasznai postamester levele.

A magyar közmondás azt tartja: Hol kerék, hol talp, ami nem akar mást kifejezni, minthogy forgandó az élet, soha nem tudja valaki, mire jut.

Ez a közmondás nagyon is reá illik a szerbek dicső uralkodójára, az öreg Petárra.

A Karagyorgyevics dinasztia nem csak a közeljövőben lesz trón és ország nélkül; megismerte már ezt az állásnélküli állapotot Petárnak a kedves papája annakidején, mikor az Obrenovicsok jutottak a belgrádi konak birtokába.

Csak hogy az öreg Karagyorgyevics édesapja mikor látta, hogy veje egyszerűen tuladott rajta Magyarországon keresett menedéket és kenyeret, hogy magát és az akkor még kiskorú Petárt eltarthassa.

És ez az ország, amelyet dicső fia most galádul tönkre akart silányítani, nemcsak menedéket, hanem kenyeret is adott a hirhedt familiának.

Az öreg Karagyorgyevics az aradmegyei Bokszegezen a megmaradt pénzen kisebb bir-

akik talán eddigi életük során legkevésbé szokták meg. A mozdulataik rugalmasságából, hogy ujjongva jöttek rá: nemcsak Váci-utca és Gerbeaud van a világon.

Persze az önfeláldozásnak is megvan a bohócai. Épp most áll meg a kapu előtt két pompás lipíci. Királynői mozdulatokkal lejt keresztül a járdán fehérselyem vörös-keresztes burnuszában egy női Lohengrin a lépcsőn felfelé . . .

Áttekintünk a súlyosan sebesültek folyosójára. A folyosó közepe táján az udvarra nyíló ablak mellett egy számolyon alakta lan tömeg gubbaszt. Csak mikor lépteink egészen odaérnek, halk beszédünk neszére válik ki belőle egy keservesen síró ur-asszony formája. Soha még kétségbeesést arcon ennyire kifejezve nem láttam. Ha kőszívűek országában állítanák ki az ut közepére, itt sem akadna talán utas, aki szótlan haladna el mellette.

— Miért sir, nagyságos asszony?

A hölgy egy darabig reám ejti inkább mint irányítja fáradt nézését, véraláfutott szeme mintha élettelen volna, szája széle az emberfeletti fájdalomtól szinte gunyosra görnyed.

— A fiam. Az én drága szép fiam.

— Sebesült hős fiát ápolja, ugy-e?

— Ápolom?

Nedves kis kendőjével megtörli szemét, homlokát, szája szélét.

— Igen, ápolom. Ma. Talán még holnap. Aztán vége.

— Olyan súlyos az eset?

— Én már semmit sem tudok, csak egyet: ezt a kínlódást Már nem sokáig állom. Eleinte úgy volt, hogy megoperálják, aztán halasztgatni kezdték, most már senki sem beszél róla. Tudom, hogy ez mit jelent.

— Hol érte a seb?

— Shrapnelgolyó a hátgerincen, a végig hatolt, megbénult egész alsó teste. Szegény fiatal teste.

— És eszméletnél van szegény fia?

Tökéletesen. Most olvassa fel a legénye a reggeli lapok sürgőnyeit. Egyéb sem érdekli.

— Nagyságos asszony, ujságíró vagyok s meg sem a kíváncsiság hajt, amikor azt kérdezem, meglátogathatnám-e a beteget? Hátha megnyugtathatnám azzal, amit el tudnék mondani a harctérről?

Az asszony benyitott a szobába, majd néhány másodperc múlva kiszólt érettem a folyosóra.

Az első pillanatban elámultam. Az a nő, aki ajtót nyitott, nem volt többé ugyanaz, akit odakünn láttam. Egy derűs mosolygó, hangosan kacagó, mókázó, igazi bécsi asszony állott előttem, minden szava móka, tréfa, ug-ratás.

— Bemutatom Önnek a család hősét: az én Franzlimat Jól vigyázz magadra, Franzl, ez az ujságíró, tehát veszedelmes!

Az ágyban állig betakarva, feltűnően csinos, szőke, kékszemű, husz-huszonnégy

esztendő fiatal ember feküdt, rendesen megfésülve, frissen megberetválva. Udvarias, kissé bágyadt mosollyal nyújtotta ápoltságot kezét. Leültem az ágy szélére. Az édesanyja példáját követve hangosan, jókedvűen kezdtem mesélni a grodeki ötezer fogolyról, ágyuról, zsákmányról, az új frontról, a németek párisi ostromáról, legközelebb várható segédesapataikról, kilátásainkról, a szerbek kiveréséről, stb. stb.

— Most hallottam meg először a hangját.

— Siehst du, Mamerl, wir werden siegen!

— Látod anyus, győzni fogunk!

— Látja, hogy kipirul az arca ennek a kis haszontalan hősnek? Most már a lábát is mozgatja. Ne tagadd, jól láttam. Persze velem unatkozik, mert nem tudok a harctérről semmit.

És egyszerre se hossza, se vége nem lett a jóízű csacsogásnak. Családi intimitás, utazási epizódok, Franzl összes eddigi flirtjei, mindre rá kerül a sor. A fiu bágyadt mosollyal hallgatta, szemével simogatta hátlán az anyját, a lelkével csókolta a szerencsétlen komédiást.

— De most — szóltam — a főhadnagy urról szeretnék hallani egyet-mást. Szabad? Lehet?

Az ifju hátranyult a párnájáért, kissé a feje alá igazította, úgy látszott, mintha beszélni készülne. Hallgatott mégis. Majd előhitta az ajtó mellől ordonáncát.

— Erzählen Sie! (Mondja el!)

tokot vásárolt s egyuttal postamester lett. Igy Petár király gyermekéveit Bokszezen töltötte.

Kövesdi Lajos jelenleg krasznai postamester, akinek atya, mint postamester kollégája és barátja volt az öreg Karagyorgyevicsnak s ő is a mostani szerb királlyal: Petárral együtt töltötte a gyermekéveket s együtt futkázott vele a bokszezi határban, érdekes levelet küldött most egy bolgárkerésszel Petár királynak. A bolgárkeréssz hazautazott Bulgáriába és ott adta fel a szerb király címére a következő levelet:

„Felséges uram! Amikor az Ön édesatyja Bokszezen magyar, illetve császári postamester volt, kollégája volt az én néhai édesatyámnak, az én hivatali elődömnek. Mint postamester gyermeke, Ön is a csomagok közt játszadozott, én is. Ön Bokszezen, én Krasznán. n igen sokat tanult, tudom az öreg Abonyi bácsitól, aki rovacsolni járt az Ön édesatyjához, még az abszolútizmus ideje alatt.

Az a jó magyar uriember, kit ön mint gyermek mindig ezzel fogadott: „Mit hozott nekem édes Abonyi bácsi?” Bizonyára megtanította önt is erre a magyar közmondásra: Aki másnak vermet ás, maga esik bele. Ön, sajnos, nem követte ezt a közmondást. Lásza Felséged, bár a magyar hazát, amely önnek és családjának kenyeret adott, amikor mindennét kiűzték és nem volt kenyerük seholsom, megtagadta ön, gaz tanácsadótól és gyilkos bandába való gaz tisztjeitől meritett impressziók hatása alatt hűtlen lett hozzá s most ősz fejjel, megtört testtel tapasztalja, hogy az a magyar közmondás valóra válik önnel szemben s belefutad abba a verembe, a melyet ön saját volt hazájának ásott. Csak arra figyelmeztetem Felségedet, hogy ha majd megint kiűzik szétdult országából s nem lesz se hazája, se kenyeré, nehogy megegyezzen Bokszegegre meneküljön, nehogy megint ezzel a földdel akarja eltartatni magát, amely már önt egyszer eltartotta, mert ez a föld, amelyet ön gyermekévein át szeretett, de meg nem becsült vén fejjel, ki fogja önt vetni még haló porában is. Kraszna, 1914. okt. 19 én. Kövesdy Lajos, m. kir. postamester.

S az ordonánc beszélt:

— Szeptember 11-én törént, a grodeki esatában. A... tábori tüzérezred 3 ütege az erdő szélén állott és a szemközti elleneséges tüzéséget lövöldözte. Az én főhadnagy uram, mikor jött a parancs, hogy ő megy előre az üteghez, füttyentet egyet örömeben s rágyújtott egy cigarettára. En is vele mentem, hogy közelébe maradjak. Aztán kiálltak az ágyuk közé, egészen a fák felé, jobbról Krajcsi alezredes ur, balról Gál kapitány ur, az én főhadnagy uram közepén. A shranellek csak úgy röpködtek. Egyszerre csak az egyik pont a tiszt urak feje fölött vagy öt méterre pukkadt széjjel. A tiszt urak valamiképpen lehajoltak a felső testtel mind a hárman. Mire a füst eloszlott, ott állottak az ezredes ur, a kapitány ur is, kicsit támolyogtak. A gazdámot nem láttam. Mire odaszaladtam, ott találtam a földön véresen. Amint lehajolt, pont a lába közepén érte a golyó. Nem tudott magáról. Felkaptam a vállamra s ki vittem az erdőből hátra a segélyállomásra. Ott bekötötték, azután elvittem még egy darabig, mert vagy 6 kilométer volt a betegszállító kocsigig, onnét a vasuti állomáshoz, majd meg ide.

Mialatt az ordonánc beszélt, a beteg lehunyt szemét, a melle erősebben emelte a takarót. Az asszony kezével oldalt eltakarva arcát, göresös vidámságát pihentette. Mély esend volt, azt hittük elaludt a beteg.

Az asszony vigyázva, halkán kinyitotta a szoba ajtaját és kiengedett. Amint kiértem, éppen csak, hogy el tudtam kapni a félkarommal, hogy össze ne roskadjon.

Landauer Béla.

Miniatür história.

*

Erzsébet főhercegnő cikket közölt egy fővárosi napilapban. Kötelességünk: ez a címe s a mottója. Az a fiatal ember vagy ifju leány, aki ha itthon maradt és nem tud e nehéz percekben a kacérságról lemondani, nem érdemli meg a dicső, nemes magyar nevet: ezt írja.

Szinte hihetetlennek tünik fel előttem: valakiaki fényben, lenge csipkék között, királyi pompa ragyogásában él, akinek orcáját, fehér kezét, gondolkozó fejét csak úgy tudom elképzelni, mint a karácsonyfák csillogó aranyesőjében a cukorarcu fehér babák megjelenését, valaki megtudja érteni a tőle legtávolabb eső fogalmakat, átérezze a legismertlenebb érzéseket: minők a dugszdagnak a szegénység, a nőiesnek a hősiség, a királynak a tehetetlenség s más ilyenek. Annak kell lenni, hogy a nagyság s a hivatottság érzései illettek meg bennünket. De mindönket-é?

*

Hamidie. Szállj, repülj te mese-hajó! Kísérjen utadon a görög tengerek poétikus levegője, a Maramara busongó mormolása, kísérjen utadon egy nemzet rajongó szeretetének áldása, a világ népeinek elbámuló csodálkozása, a mondák legendák, a hőskötemények színes apotheosisa. Kísérjen utadon minden ami szép, ami jó, ami csodálatos, a hit, az elbűvölődés vágyó kiáltása.

Régről ismerünk téged s most igazán úgy tettél, ahogy akkor álmodtunk rólad.

Ezer ellenség árgus szeme, barátok aggódó tekintete soha nem birt fölfedezni, kívánni téged: jöttél és eltűntél, győztél s megpihentél egy nap, egy hónap alatt százszor, míg végre hosszú pihenés lett a sorsod. De még ekkor is stylszerü maradtál: elbujdostál évekig s hogy most újra itt az idő, előshansz a ködös távolból, egyszerre megtalálod méltó barátaid a Breslaut s a Goebent, hogy velük folytasd, ahol kezdődött életed utja. Vezessen az uton, Istened; szállj, repült te mese-hajó.

*

Boroevics. Eddig nem tudtam róla semmit, még azt sem, amit úgy sem illett tudnunk róla. Most már egész jól ismerem őt is, mint annyiokat a hőseink közül. Magas homlok, mélytüzű sötét szemek, nyílt arc némi mosolygással, félreapott hajzattal, kezében hatalmas villogó karddal, egész megjelenésén az erő és elszántság kifejezésével. Sose láttam őt, még csak képen sem s lehet is, hogy tévedek a testi orcában: de hogy belső vonásai széles konturokban ilyenek: aligha tagadja meg valaki is, minapi szavai után. És e hősök milyen hatalmas gárdája áll most annak az óriás harenak az élén, mely már egy hete folyik harmadfél millió emberrel északon! Ki kételkedhetik a legközelebbi nagy diadalban?

*

Az elfogott oroszok hátán kancsuka-utés nyomai látszanak. Karvastagságu daganatok dudorodnak végig a testükön s ők mennek előre. Mennek, mert hátul biztos a kegyetlen, sebeket tépő ostromzás, a hosszan kínzó halál: elől pedig talán védelmet nyújt az elesettek testéből már emelkedett sánc. Züllik az orosz haderő. És ha ez így van nekünk már könnyű a dolgunk, a repedezett, földözött edények egyszer önmaguktól összeomlanak. Ugy, hogy a porrá válást csak siettetni, de megakadályozni már nem lehet.

*

Három bunyevác falu: Petróc, Kölpeny és Ófutak ötvenezer koronát adományozott a Vörös-Keresztnek. Lehet, hogy a dugszdagnak bunyevácok zsiros erszénye nem érzi meg nagyon ezt a pár kis ezret: de kövéredő szivük, az megfogja érezni. Mert ha talán egy órátlan pillanatban is nyílt meg a szivük, ha talán tudatában sem voltak az érzésnek, melynek oltárára odattették a maguk áldozatát, most majd napokmulva saját maguk fognak értésére jutni a maguk nagyságának, erejének. És ez az érzés, az ő tiszta, áttüzesítő légkörével átítatja, felemeli a lelküket, megmelegíti szivüket, hogy azon az a véletlenül nyílt kis ut szélesbedni, mélyülni tisztulni fog, s a szívek gazdái lesznek, aminek kell is, lesznek véreink, testvéreink.

*

Varsóban mulatnak. Eddig is azt tették, mert a cár megparancsolta, hogy a város vigadjon. danoljon, mint a füttyös gyerek, aki a sötétben az árnyak ellen siró szavával harcol

Szeretném tudni, milyen volt eddig a varsóiak tánca s vajjon nem kelle e nekik most egy újat tanulni; egyet a mozsárütegek dalának ritmusára? És kíváncsi vagyok nem tette-e föl valaki a kérdést Varsóban: „Mit csináltok, tán veszteteket érzitek?” — Vagy ott még kérdezni sem szabad?

*

Megbízható forrásból mondom, hogy eleneink az 1914-es municióval dolgoznak, illetve dolgoznának. Tudják mit jelent ez? Körülbelül olyan állapotot, mint mikor boros háznál decemberben újbor poharznak, vagy ha a gazda vetéséből süttött barna kenyeret: egyszerűen mondva: ha már pusztulunk, hát vesszünk bele egészen. Vagy ahogy a bakavice mondja (boesássanak meg a komolytalanságért): egy piculával ült be a fényes kávéházba a huszár. Először csak kapucineren kezdte, de már az se futotta vagyonából. Mit tegyen? Mulatni kezd, huzatja viradattig a cigánnyal, durrog a pezsgő, cseng a pohár, mikor odaszól neki a komája: elég legyen már. „Dehogy elég, felel, így is, úgy is egyformán billentenek ki bennünket.” — mulatott tovább.

A társadalom jótékonyága.

„Aranyat—vasért.”

Nagyvárad város főispánjához ujabban a következő arany és ezüst adományok érkeztek: Rónay György 5 korona. Czegléd Károlyné szül. Badar Margit két aranygyűrű. Kaczer Adolfné egy aranygyűrű. Kálmán Sárika 5 korona. Schwarcz Zsigmondé egy aranygyűrű. Kalló Katalin egy aranygyűrű. Jakabus Irén két aranyfüggő, egy ezüstlánc. Seidenfeld Irén két aranyfüggő. Rein Rózi két aranyfüggő. Kovács Dani egy aranygyűrű. Id. Középegy Kálmánné két ezüstgyertyatartó. F. D. 20 korona. Molnár Margit 2 korona. Steiner Léni egy aranygyűrű. Steiner Mariska egy aranygyűrű. Dr. Bagossy Kálmánné két aranygyűrű. Grünbaum Etuska egy aranygyűrű. N. N. két aranygyűrű. Steiner Arminné egy aranykarika, aranytörök. Steiner Annus egy aranygyűrű, egy arany kézelőgomb. Perczel Adolfné egy ezüst óra, egy ezüst karperec, egy platinagyűrű, egy ezüstbross. Blau Elek hat korona. Schmidt Magda egy aranykereszt, egy aranykarika, egy ezüstkereszt. Schmidné Kacsóh Fatime egy aranygyűrű. Osv. Kacsóh Lajosné két aranygyűrű. Körmeny Endre egy aranygyűrű.

Körmendyné Kacsóh Edith egy arany karperec. Wilgeródt Ágoston 25 korona. Kálnoky Erzsébet két aranyfüggő. Pálffy Gizella egy aranygyűrű. Horváth Mici egy aranykarperec. N. N. egy aranygyűrű, arany töredék. Tóth Sándor egy aranygyűrű. Deák Lajos három korona. Weiszberger Rózika egy aranyzsv, egy aranyfüggő. Klein Linus egy aranygyűrű. Nagy Gizuska egy aranygyűrű. Ifj. Tanaszi Györgyné egy aranygyűrű. Faragó Géza két aranygyűrű. Pogácsás György egy ezüst karperec. Thurzó József öt korona. Babits András egy darab aranyzsv, egy aranyfüggő. Hoványi Margit egy aranygyűrű. Szabó Katalin egy aranyzsuzsu. Papp József 2 aranyfüggő és töredék. Pászthay Lajosné és Mariska egy aranykereszt, két aranygyűrű, egy ezüstlánc. Wittmann Bernát egy aranygyűrű. Rózenberg Ilona két kis aranylánc, egy aranyzsv. Standari Györgyné két aranygyűrű, egy aranymedál, egy ezüstgyűrű. Lédig Árpád és neje 10 korona. Török Mancika egy aranylánc, két kis aranygyűrű. Szobonya Sándorné két aranyfüggő. Mihók János két ezüstóralánc. K. R. egy aranybross, egy aranygyűrű. Sz. J. egy ezüstóra, két ezüstpénz. Vasady Piroska egy aranyláncgyűrű. Cseh Erzsike egy aranygyűrű. Czégé Jánosné egy aranygyűrű. két aranyfüggő. Karikó Jánosné egy aranyfüggő. Kis Aladárné két aranyfüggő. K. J. 5 korona. Kepes Mártonné egy aranygyűrű. Csanádi Akos egy ezüstgyűrű. Menczer Izsóné egy aranyóra. Sz. J. egy aranygyűrű. Waltner Margit egy aranykereszt, egy aranylánc. Stolez Margit két aranyfüggő. Atlasz József két aranyfüggő. Rein Sándor két aranyfüggő, aranytöredék, egy ezüstzsuzsu, egy korona. Tarosi József egy aranygyűrű, egy ezüstlánc és három korona. Tóth Mariska két aranygyűrű, egy ezüstgyűrű. Berecz Mária egy aranygyűrű. Kiss Henrikné egy aranygyűrű. Janosó Éva egy aranyzsuzsu. Vajnovszky Józsefné egy aranygyűrű és két korona. Nagy Sándorné egy aranyfüggő, ezüst pénz, nikkell pénz. Schvarecz Anna egy aranygyűrű, egy ezüstfüggő. Zipser Rózsi egy aranygyűrű. Morvay Tiluska egy aranygyűrű, egy aranymedál, egy ezüstlánc. Adler Ferenc egy aranygyűrű. Schuck István egy aranylánc. Schvarecz Rózsika egy aranygyűrű. Poteszku Irén egy aranygyűrű. S. R. egy aranygyűrű, két aranyfüggő. Özv. Csuzy Ferencné egy kis arany lap. Darányi Róza három ezüst késnyél, egy ezüstgyűrű, egy ezüstóra, egy ezüst medál, egy ezüstkarperec. Szilágyi Mihályné egy aranygyűrű, egy aranykereszt, két ezüstóralap. Rózenfeld Géza egy aranygyűrű. Böhm Mici és Sándor 10 korona. Komjáthy József egy aranygyűrű. Dr Kaufmann Gyula egy aranygyűrű, egy aranyfüggő, aranyláncszemek. Özv. Károly Sándorné két aranyfüggő. Rozvány N. két aranygyűrű. Jó Piroska és Feri két aranygyűrű. Kovács Margit egy aranygyűrű. Gróf Gizella, Mariska és Erzi két aranyfüggő, két kis aranyfüggő, egy aranygyűrű. Grósz Katica egy aranygyűrű. Reisinger Annuska egy aranyóra. Árgyelán Etelka egy aranygyűrű, aranytöredék. Schellinger Terus két kis aranyzsuzsu. Schellinger Mária két törött aranyfüggő. Jó Piroska egy aranygyűrű. Konrád Elza egy aranygyűrű, egy aranyfüggő. Fenyő Irén egy aranygyűrű. Ká Mariska egy aranygyűrű. Klein Stefánia két aranyfüggő. Kelen Béla egy ezüstlánc, egy ezüstosatt.

A katonák családjainak.

A katonák családjainak felsegélyezésére ujabban a következő adományok folytak be a polgármesteri hivatalhoz: Gonda István és Berkes D. Sándor adománya egy gyermekelőadás után 4:04 K. A felső kereskedelmi iskola tanári kara 100 K. Grünberger Erzsébet gyűjtése: Grünberger Miksa 50 fillér, L. L., N. N. 40—40 fillér, N. N. 26 fillér, Lefkovits Árminné, Adler Salamon, Schwartz Jenő 20—20 fillér, Grünfeldné, Szakács József, Veres András, Csikós Gyula, Székely

Ferenc, N. N., N. N., N. N. 10—10 fillér, G. B. 04 fillér. Összesen három korona. Mándoky Gizella gyűjtése: Weinberger Lajos 20 K, Reichl mérnök 10 K, Rudolf Lujza 6 K, Muhler 5 K, Molnár Nándorné 2 K 20 fill., Székely Károly, olvashatlan 2—2 K, Fekete, N. N. 1—1 K, Hanzilán 1 K 20 fill., Molnár Andor 40 fill., N. N., olvashatlan aláírás 30—30 fill., olvashatlan aláírás 20 fill., összesen: 51 kor. 60 fill. Pérehy Sándorné gyűjtése: Kálmán Anna, Pérehy Sándorné 2—2 K, Hegedüs János, Herbst H., N. N., Bumbera, N. N., K. Mariska 1—1 K, össz. 11 K. Balázs Márton gyűjtése: Balázs Márton 5 K, Kajetán József és Grósz Bernát 1—1 korona, Kasjár Árpád 60 fillér, Grünwald Ignátz, Egy öreg tűzér 40—40 fillér. Összesen 8:40 K. Fűredi Margit gyűjtése: István János 10 K, N. N. 20 fillér. Összesen 10:20 K. Reszegi Zsoka gyűjtése: Janko Kóser 2 K, Gál Erzsike, ifj. Rácz Jánosné, Gering Frigyesné 40—40 fillér, Lang Malvin 20 fillér, I. R., Kocz Lajos, Neumann Lajos 20—20 fillér, Popovits Jusztinné 10 fillér. Összesen 5 korona 20 fillér.

HIREK

A téli háború borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hídsegélyző Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

Milyenek lehetnek

a hősök? A romantikus korok lovagjai új testet öltve? Ujságunk előkelő hidegséggel s mi magunk bókos öndicsérettel szeretjük ugyanis megállapítani magunkról naponkint, hogy a hősök századát éljük, az óriások közöttünk járnak (akik azért igen közönségesek) sőt alig is akad közülünk ember, akinek valakije maga is ne lenne glóriás alak. Milyenek vagyunk hát mi magunk?

A hős élő, meglekesegett éreszobor. Lépésében s csipője hajlóvonalában erő húzódik meg, arcélét az akarat metszette, kezében suhanó bárdal áll, készen, hogy lesújtson az igazságtalanságra, sikra szálljon az igazság mellett. Szeméből a lélek világa sugároz. Mégis ha elébe fut egy csöppség, vagy éppen tulajdon kis fia: szelíden lehajol hozzá, arca és tekintete elpuhul, homlokát melyet oly keményen szegzett elébe a viharoknak, lágyan dörzsölgeti a bársonyos gyermekarchoz s esőkolgatja százszor, ezerszer. Hatalmas és gyöngye, igazságos és jó, félelmetes és kedves. Ilyenek a hősök; ilyenek is a hősök; a harc hősei.

Am vannak más milyen hősök is; a hitvitézei, akik tüzes rostélyon pihenik el éjszakai nyugalmukat, a kultúra hősei, akik küzdenek a jobb jövő reményében (a harc hősei s a kultúra nem mindig ugyanazok) akarat és szépség és erő s még más milyen hősök is vannak.

Sőt egyébként is vannak különféle hősök. Itt van egy példának Dimitriev Ratkó, az orosz tábornok, aki fejfel ment a falnak, de önmaga előtt még utnak indított, ugyanígy százezreket, aki kevélyen kiállt a galíciai sikságra s egy dőre gondolatért halálba pa-

rancsolt ezredeket, mert mint mondá: én égi meszelő vagyok, azzá tett engem az én elmém, s ezért most lefogom kefélni a napot az égről s más ilyeneket. De azért ő hős, nem ugyan a harc és nem is a kultúra, vagy más nemesi érzés hőse, hanem egyszerűen hőbort hőse s közvetve a gonoszság satelése.

Voltaképp nem szabadna róla ennyit beszélni, mert végre is ellenség s igen picurka ellenség, már pedig mióta a világ világ, ép a csöppség volt a legkevesebb jogcím arra, hogy beszéljenek valakiről.

Való azonban, hogy a népek a hőseik mintájára formálódnak s hogy a hősök a nemzetek épületének pillérei. Oktalanság volna azért bedönteni vagy csak megtépázni és a pilléreket: ellenkezőleg legbiztosabban áll fejünk fölött a ház, ha minél több pillért kovácsolunk bele. Talán veszíteni fog ünnepélyességéből az egyes dekorációs oszlop, azonban ehelyett ünnepélyes szentély lesz az egész épület. (oó.)

* **Uj püspök.** Dr Nyárády Dénes, kőrösi püspöki adminisztrátort, XV. Benedek pápa püspöki rangra emelte. A bécsi pápai nuncius föl is hívta Nyárády dr adminisztrátort, hogy az előirt kánoni eljárás megejtése céljából jelenjék meg Bécsben.

* **Értekezlet az iskolák ügyében.** Mint irtuk, a polgármester intézkedéséből az összes nagyváradai iskolákban szünetel a tanítás, mert az iskolahelyiségeket a bevonuló népfelkelő és ujonckatonák foglalták el, hogy a beszállásolással ne terheljék a polgárokat. A tanítás elmaradásának káros következményeit azonban mindenki érzi. A polgármester módokat keres, hogyha a tanítás szünetelésére kényszerítő okok elmulnak, miként és hol helyezték el az egyes iskolákat. Ennek megbeszélésére értekezlet fog összehívni a polgárnagy, amelyen az iskolafentartók és az igazgatók vesznek részt.

* **Szerajevói tárgyalás.** Szerajevóból jelentik: Közel van az ítélethirdetés. A tegnapi tárgyaláson bevégeződött a bizonyítási eljárás, a melynek vége felé felolvasták a nagyszerb propagandáról szóló jegyzőkönyveket, a Sokol-egyesületek jelentéseit, a belgrádi osztrák-magyar követség átiratát Ciganovic Milán előleletéről, majd azokat a leveleket, a melyeket a vádlottak rokonaikkal váltottak és a melyek tele vannak gyűlölettel az osztrák-magyar monarchia ellen. Legutoljára felolvasták a szerbiai és boszniai sajtó ama lapjait, a melyek a merénylet előtt való napon jelentek meg és a Vidovdan jelentőségét méltatták. Miután még a vádlottak előleletére vonatkozó adatokat ismertette az elnök, berekesztette a bizonyítást s most már a perbeszéd következtek.

* **Bordé Ferenc a ravatalon.** Néhai Bordé Ferenc holttestét a Concordia temetkezési intézet, az elhunyt Lukács György-utcai lakásán díszes ravatalra helyezte. A sokat szenvedett főtisztviselő ravatalát délszaki növényekkel vették körül s a rokonok, jóbarátok és tisztelők elborították virágokkal és koszorúkkal. A gyászháznál városunk előkelősége közül sokan jelentek meg s az özvegnél részvétüket fejezték ki. Az állam i

elemi iskolák és kisedvődák gononokságának tudvalevőleg Bordé Ferenc elnöke volt. Ezen tanintézetek tantestülete tegnap, okt. 23-án rendkívüli értekezletet tartott, amelyen mélyszégyenű fájdalommal örököltette meg jegyzőkönyvében néhai Bordé Ferenc volt gondnoksági elnök emlékét s ugyanakkor koszoru megváltás címén a Vörös-Kereszt egylet céljaira 50 koronát adományozott. A temetés ma, szombaton délután 3 órakor lesz az elhunyt Lukács György-utcai házábanál.

* **Változás a nagyváradai gör. kath. káptalanban.** A király dr. Balcu Kornél nagyváradai gör. kath. székeskáptalani iroda kanonokot a lugosi gör. kath. praebendulus-kanonokjává s az így megüresedett nagyváradai gör. kath. irodakanonokságra dr. Radu Jakab lugosi gör. kath. székeskáptalani praebendulus kanonokot nevezte ki.

* **A város hanyag házigazda.** Pár hónappal ezelőtt megemlítettük, hogy egy éltés urinó a város Sztaroveszky-utcai házábanál, amelyben a Turóczy Gyula fűszerüzlete van, a Városliget-utca vezető kapuzal a folyóka összegörbült vaslemeze annyira megsértett, hogy hat hétig tartott a gyógykezelése és most pereli a várost a szenvedett sérülésért és gyógykezelésért. Polgári észjárás szerint azt gondolhatná bárki, hogy a város, mint háztulajdonos, megcsináltatta azóta a folyóka összegörbült vaslemezét. Pepig dehogy. Most is úgy áll az, mint pár hónappal ezelőtt s a járókelők bukácsolnak rajta. Tegnapelőtt délután újabb baleset történt ezen a helyen. A kiálló vaslemezben Kuczik Mária posta távirida kezelőnő esett el és sérülése súlyosabb természetű, úgy, hogy tegnap már hivatalba sem mehetett. Nem tudjuk, hogy a város meddig hanyagolja ezen folyóka rendezését. Ha valamelyik polgár lenne ez a ház, már megbüntették volna a tulajdonosát. Vagy annyi pénze van a városnak, hogy egy-két perrel többet vesztve, gyógyköltésekre is bőven telik?

* **Koszoru megváltás.** A vasuti „Vaddisznó” vadász asztaltársaság Bordé Ferenc, a társaság elnöke, elhalálózása alkalmából koszoru megváltás címén, 25 koronát küldött be szerkesztőségünkbe, a Vörös Kereszt Egylet céljaira.

* **Mikor jelentkezzenek a B) osztályú népfölkelők.** Az 1878—1890 évfolyamra tartozó B) osztályú népfölkelők jelentkezésének idejét illetőleg az erre vonatkozó s már megjelent hirdetés ellenére is nagyrészt még mindig tájékozatlanok az érdekeltek. Eppen ezért a következőleg újlag ismertetjük:

az 1890. évi születésűek október 21-én,
az 1889. évi születésűek október 22-én,
az 1888—87 évi születésűek október 23-án,
az 1886—85. évi születésűek október 24-én,
az 1884—83. évi születésűek október 25-én,
az 1882—81. évi születésűek október 26-án,
az 1880—79. évi születésűek október 27-én,
az 1878. évi születésűek október 28-án
tartoznak jelentkezni a város katonai ügyosztályán. A jelentkezés alkalmával a népfölkelésre kötelezettnek netán birtokában levő népfölkelési igazolványi könyv igazolásul felmutatandó.

* **Watta és kötszervélék** nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házában két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

**Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákóczi-uton kaphatók.**

* **Kiadó lakások.** Szacsvey-utca 11. számú házában egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, amelyek nem esnek a moratorium intézkedése alá, takarékbetétkönyveikére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

* **Három liter** családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Női parthi fél cipők** fekete és barna színben K. 5-ért, szürke szarvasbőr cipők K. 5-ért. Saját készítményű fiú boks cipő K. 7, férfi boks v. chevró fűzős v. zugos K. 9. Női egész cipő K. 8, női amerikai egész cipők nagy választékban, ugyisint minden uridivatcikk a legjutányosabban szereshető be Fekete Jenőnél Szentjános-utca 3. Kispipa mellett.

* **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsvey-utca 11. számú házában AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

* **Védekezés a kolera ellen.** Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok. Kals szappan, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. Farkas István Apolló droguerijában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Egy sorsüldözött** keresztény középkori özvegy nő munkát keres, hogy megélhetését biztosítsa, elvállal bármilyen munkát, úri háznál mindenest, vagy ápolónői esetleg délutáni munkára is ajánlkozik. Címe megtudható a kiadóhivatalban.

* **Ászódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani árat számított. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árákkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségben már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-uti Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Poloskairtó Noxin** biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B.

* **Ingtalan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél**

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

Legujabb táviratok.

Vezérkari jelentés a múlt napról.

Berlin, október 23. Kiadatott délelőtt. A nagy főhadiszállásról jelentik: Az Iser csatorna mentén tegnap sikereket értünk el. Dixmuixentől délre csapataink előre nyomulnak. Lillietől nyugatra támadásaink sikerrel jártak. Több helyiséget elfoglaltunk. A nyugati hadsereg arcvonalán egyébként nagyjában nyugalom volt.

A keleti harctéren Agustovtól nyugatra orosz támadásokat visszavertünk, több gépfegyvert zsákmányoltunk.

A délkeleti harctérről beérkezett jelentések még nem szólnak befejezett eredményekről. (Min. sajtóosztály.)

Vezérkari jelentés a tegnapi napról.

Budapest, október 23. Hivatalos jelentés; kiadatott délben, érkezett hat óra harminckor. Mialatt tegnap Przemyslától délre folyó csatában főképp ellenség támaszpontjai ellen felállított nehéz tüzérségünk vitte a szót, a San alsó folyásán heves harcok fejlődtek ki, amelyek során ellenséget több helyen folyó nyugati partjára engedtünk átkelni, hogy megtámadhassuk és megverhessük. Az átkelt orosz csapatokat immár mindenütt egészen a folyóhoz szorítottuk. Zarzece mellett ezernél több foglyot ejtettünk. Hadseregünk egyes részei Ivangorod alatt termettek, ott két ellenséges hadosztályt megvertek, háromezerharsház oroszot elfogtak, egy zászlót és tizenöt gépfegyvert zsákmányoltak.

Temes monitorunk egy sikeres hadműveletről való hazatértében a Száván ellenséges aknára került és elsüllyedt. Hajó-személyzetéből harmincharman hiányoznak, a többi

megmenekült. Hőfer vezérőrnagy, a vezérkar főnökének helyettese. (Min. sajtóosztály.)

A kedélyes belga király.

Brüsszel, okt. 23. (Tud. táv.) A Magyarországi jelentés, hogy a belga király ma már hajlandónak nyilatkozott a békekötésre, de Anglia kijelentette, hogy ezt megakadályozza.

Verdun ostroma.

Berlin, okt. 23. (Tud. táv.) A Kölnische Volkszeitung haditudósítója megállapítja, hogy a Verdun körül a front német gyűrű mind szűkebbre szorul.

A Times Ostende elfoglalásáról.

London, október 23. (Magyar Távirati Iroda.) A Times írja: Ostendének a németek által történt megszállása még nagyobb érdeklődést keltett itt, mint Antwerpen eleste. Még azokra is hatással volt ez, akik Páris okkupációjának lehetőségét a legnagyobb nyugalommal mérlegelték.

Ha okát keressük ennek az aggodalomnak, úgy az korántsem a kémektől vagy a Zeppelinektől, vagy pedig egy invázó lehetőségétől való félelemben kell keresni, hanem abban a pusztán tényben, hogy az Északi-tenger partjain német csapatok mutatkoznak. De Ostende birtoka a németeknek nem nyújt további előnyöket, mert a parton a további előnyomulás lehetetlen.

A németek helyzete ott veszélyes. A Nieuport és Dünkirchen közti egész vidék kis víziutak hálózata, a melyet részben víz alá lehet helyezni. Ez a vidék igen alkalmas a védelemre, s a környéket a szövetségesek még meg is erősítették. A németek megjelenése a partokon csak annyit jelent, hogy 30 mérföldnyi kiváló homokos part birtokába jutottak, a mely fürdőzésre igen alkalmas.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Katonadolog.
Vasárnap délután: Mindnyájunknak el kell menni.
Vasárnap este: Előre! (Bemutató előadás).

Katonadolog. Méry, Béli és Zerkovitz bájos operettje a Katonadolog ma este kerül színre a Szigligeti-színházban, amelynek operette-ensemléje — úgy szólván — teljesen új betanulásban hozza színre a Katonadologot. Pimeimpáré-t Feszthy Irén játssza, aki pompás táncokkal bővítette ki ezt a ragyogó szerepet, amely Feszthy Irén alakításában kitűnő lesz. A társulat oly hirtelen népszerűvé lett primadonnája ez estén valóban excellálni fog. Kitűnő szerep jut az ujak közül Lévai Farkas Pálnak is.

Előre! Ez a címe annak a kitűnő alkalmi színjátéknak, amelynek a jeles, fiatal író Gábor Andor a szerzője. Az Előre! vasárnap este kerül bemutatásra a Szigligeti-színházban, amelynek drámai ensembleja a legnagyobb ambícióval készül az előadásra. A darabnak, amely tele van hatásos jelen-

tekkal, egyik kiváló szépsége az a betét, amelyet Bakák a grániconl címmel Medgyaszay Jenő, Berényi és Bretán énekelnek.

IRODALOM

Jellemrajzok a Kath. Egyház életéből. Bangha Béla S. J. Második kiadás. Ötödik kötet. Szemelvények a szentek és boldogok köréből. Bangha Béla ragyogó tollal megírt jellemrajzainak ötödik kötete méltó folytatása az előző négynek. Ez a kötet hat életrajzot közöl; valamennyit az Egyház legragyogóbb lapjairól. A következők életrajzait tartalmazza a kötet: Tarzusi szent Pál, apostol és vértanu. Szent Agoston hippói püspök. VII. szent Gergely pápa, Szent Benedek rendjéből. Árpádházi szent Erzsébet, thüringiai tartománygrófnő. Boldog More Tamás, Anglia lordkancellárja, vértanu. Boldog Campion Ödön, jézus-társasági áldozópap, vértanu. A kötet ára 1 korona.

Az Egyházi Közlöny (szerkeszti Gerely József) XXVI. évf. számának tartalma.

Vezércikk: Dr. Saly László, Háború idején. — Egyetemes Egyház: Ferrata bíboros államtitkár halála. — A pápa és a római kérdés. — Az új pápa jelmondata. — Szeptycky érsek ügye és a Vatikán. — A Collegium Germanicum et Hungaricum új rektora. — X. Pius siremlékbizottsága. — A pápa és az olasz semlegesség. — A német katolikusok memoranduma. — A bajor nuncius jubileuma. — Lengyel közoktatás Posenben. — Mercier bíbornok elhagyta Antwerpent. — A belgiumi papság védelme. — A cisztercita-rend jubileuma. — Időszerű kérdések: (CJ), A galíciai orthodox propaganda. — Rendelet: A skizmatikus katonák és a haldoklók szentségei. — A kultuszminiszter a lelkesítő pótlékokról. — Egyházi arcképek: Gasparri bíboros államtitkár. — Különlé: (VJ), De Mun Albert gróf — Irodalom: (Serim), „Zu schwerem Zeiten.“ — Személyi hírek, változások és apróságok. — Mememto. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 19. sz.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyérdemű közönségének szíves tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő **műköszörüldét** nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, husörögépek, ló- és juhnyírógépek javítását és köszörülését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszerek, fej- és arcápoló pipereszereket, mindennemű acél-árakat, ugymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Agoston mű-
köszörüs

Ha nincs megelegedve szabójával, mely drága vagy rossz szabó vagy

szabó pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT** Gy. és T. RSA uriszabó céget Szigligeti Dezső-ut. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepje őnt az ottani szőlő, kávé, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 14 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Az
**uj csipke, himzés,
harisnya áruház**
Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.
27622—1914. szám.

Hirdetmény.

A Nagyvárad Szakirányú Iparostanoneiskola igazgatósága a rendőrkapitányi hivatal mint I. fokú iparhatóságnál panaszt emelt amiatt, hogy a tanonctartó iparosok tényleges alkalmazásban levő tanoncaik egyrészt nem iratták be az iparostanone iskolába. Főképpen nem iratták be a vendéglősök és kávéások pincértanoncaikat.

Az ipariskola igazgatóságának panasza folytán felhívom a tanonctartó iparosokat, hogy tanoncaikat az iparostanoneiskolába soronkívül irassák be, mert ellenkező esetben az 1884. évi XVII. t. c. 157 §-a alapján szigorúan fognak büntettetni.

Nagyvárad, 1914. október 16.

Dr. Dajka Endre

rendőrkapitány.
mint iparhatósági biztos.

Uti takarók!

**Pokrócok és ágy-
felszerelések**

legmegfelelőbb minőségben jutányos szabott árban

Weisz Kálmán
cégnél.

Nagypiac-tér. 10. Darvassy-ház.
Telefon: 905. sz. Villamos megálló.

Uti takarók!

Olcsó és szép sirtörek

cementalappal fejfák, sirtáblák domborura préselt betűkkel kaphatók

Maár Lajos és Testvere lakatosoknál
Teleky-u. 45.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.
27304—1614.

Hirdetmény.

Ujból figyelmeztetjük a város lakosságát, hogy a Körös folyó vize kolerabacillussal fertőzve van és e miatt már több Körösmenti községben a kolerajárványszerűen ütött ki.

Ebből folyólag a Körös folyó vizének ivásra, főzésre, fürdésre, ruhamosásra való használatát, valamint a halászást ezennel újból betiltjuk és midőn e tilalom pontos betartására városunk közönségét már saját érdekében is felhívjuk, egyben arra is figyelmeztetjük, hogy mindazok ellen, kik ezen rendelkezést be nem tartják, a legszigorubbán fogunk eljárni.

Figyelmeztetjük a közönséget arra is, hogy ezen tilalom betartásának ellenőrzésével polgárőrököt biztunk meg.

Nagyvárad, 1914. október 20.

Gerő,
rendőrkapitány.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyelotes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok.

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni „ 28 „ „ zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fehérneműk zsebkendők, ridikulók pénzerszények, ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klópli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét, viszoat eladóknak engedmény, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

* Foglalkozik a bank és takarékpénztár összes ágazataival. A nyári idény alkalmából ajánlja

safe-deposit osztályát

melyben mindenki saját zárja alatt, úgy a nyári idény alatt, mint egész éven át értékpapirjait, ékszerait, okmányait és egyéb megőrzendő tárgyait

biztosan és olcsón

megőrizheti.

A safe-deposit osztály a bankosztálytól elkülönített helyiségben van, mely a legnagyobb biztonság mellett, a legkényelmesebb és legdiszkréttebb kezelést teszi lehetővé.

Bővebb felvilágosítást készsèggel nyújtunk intézeti helyiségünkben Bémer-tér 4.

A Nagyváradí sör jó és olcsó!

Hasonlítsa össze más sörökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

szükségtelen más sört drágábban vásárolnia

Telefon: gyár 439. sz., városi iroda 471. szám.

Cement, cementcsövek, fedélművek, gipsz,

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969.

Telefon 969.

Első nagyváradí cementipar.

Készíték granitó, terazzó, műkö és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivanatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legteljesítményesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készíték. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)